

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania **Kompetencje, przeciwdziałanie dyskryminacji Romów**

1. Kompetencje

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania powołany został na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 kwietnia 2008 r. (Dz. U. Nr 75, poz. 450). Pełnomocnikiem jest Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Elżbieta Radziszewska.

Głównym zadaniem Pełnomocnika jest realizowanie polityki Rządu w zakresie równego traktowania, w tym przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię lub wyznanie, poglądy polityczne, wiek, orientację seksualną, stan cywilny oraz rodzinny.

Do zadań Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania należy włączenie problematyki przeciwdziałania dyskryminacji do procesu decyzyjnego rządu. W tym celu Pełnomocnik monitoruje, koordynuje i nadzoruje w imieniu Prezesa Rady Ministrów działania antidyskryminacyjne poszczególnych ministerstw, także poprzez opiniowanie projektów aktów prawnych i innych dokumentów rządowych w zakresie równego traktowania, w tym przeciwdziałania dyskryminacji.

Do zadań Pełnomocnika należy również podejmowanie działań zmierzających do eliminacji lub ograniczenia skutków powstałych w wyniku naruszenia zasady równego traktowania. W tym zakresie Pełnomocnik wykonuje swoje zadania we współdziałaniu z właściwymi organami administracji rządowej, które są zobowiązane do współpracy z Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Równego Traktowania, w szczególności przez udostępnienie mu informacji i dokumentów niezbędnych do realizacji jego zadań. Pełnomocnik może występować do właściwych organów administracji rządowej, wskazując problemy należące do obszaru jego zainteresowań, których rozwiązanie należy do kompetencji tych organów.

Pełnomocnik realizuje również zadania z zakresu upowszechniania wiedzy na temat równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji, we współpracy z właściwymi organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i instytucjami.

Pełnomocnik nie ma samodzielnej inicjatywy ustawodawczej, może jednak – za zgodą Prezesa Rady Ministrów – wносить do rozpatrzenia przez Radę Ministrów opracowane przez siebie projekty dokumentów rządowych, które wynikają z zakresu jego działania, w tym rządowe programy na rzecz równego traktowania oraz przeciwdziałania dyskryminacji.

Obsługę merytoryczną, organizacyjno-prawną, techniczną i kancelaryjno-biurową zapewnia Pełnomocnikowi Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

1.2. Możliwości podejmowania interwencji w indywidualnych sprawach

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania podejmuje działania na podstawie interwencji obywateli, grup obywateli, stowarzyszeń lub organizacji pozarządowych. Niezależnie od kierowanych do niego wniosków, część zagadnień podejmuje z własnej inicjatywy oraz na podstawie doniesień mediów.

Niektóre sprawy Pełnomocnik podejmuje do prowadzenia (sugerując zmiany prawa, zaniechanie działań o charakterze dyskryminacyjnym), w innych wskazuje wnioskodawcy przysługujące mu środki prawne lub możliwości działania. Część spraw Pełnomocnik, działając na podstawie §3 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania z dnia 22 kwietnia 2008 r., przekazuje do rozpatrzenia organom, do których kompetencji należy podjęcie działań lub udzielenie informacji, żądając przesłania stosownych wyjaśnień w danej sprawie.

2. Wybrane działania Pełnomocnika

2.1. Działania systemowe

2.1.1. Ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania

Zgodnie z planem prac legislacyjnych Rady Ministrów na okres od stycznia do czerwca 2010 roku, przyjęcie rządowego projektu ustawy w sprawie wdrożenia niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (tzw. ustawy o równym traktowaniu) planowane jest w I półroczu 2010 roku. Wspomniany projekt ustawy znalazł się w grupie projektów o szczególnym znaczeniu dla realizacji polityki rządu. Na początku 2010 roku podjęto działania mające na celu upoważnienie Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania do prowadzenia dalszych prac nad projektem ustawy, dotychczas formalnie podległej Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej.

Ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania ma na celu uzupełnienie istniejących już regulacji w zakresie równego traktowania. Głównym celem projektu ustawy jest implementacja przepisów przyjętych przez Unię Europejską w postaci dyrektyw.

Ponadto projekt ustawy systematyzuje działania instytucji zajmujących się ww. tematyką oraz wprowadza ich wzajemne uzupełnianie się w wykonywaniu zadań zmierzających do wyrównywania szans podmiotów dyskryminowanych. Wyznacza on również ogólne ramy walki z dyskryminacją ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek oraz orientację seksualną.

Projekt ustawy określa zasady równego traktowania oraz środki prawne dla ich ochrony. W projekcie wprowadzono zasady dotyczące ciężaru dowodu. Podmiot, który zarzuca naruszenie zasady równego traktowania powinien uprawdopodobnić fakt jej naruszenia. Natomiast w przypadku uprawdopodobnienia naruszenia zasady równego traktowania podmiot, któremu zarzucono naruszenia zasady równego traktowania, jest obowiązany wykazać, że nie dopuścił się jej naruszenia. W projekcie ustawy wskazano też organy właściwe w sprawach równego traktowania – są to Pełnomocnik do Spraw Równego

Traktowania oraz Rzecznik Praw Obywatelskich. Pełnomocnik do Spraw Równego Traktowania powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów będzie realizował politykę rządu w zakresie równego traktowania, Rzecznik Praw Obywatelskich będzie natomiast realizował politykę przestrzegania zasady równego traktowania jako organ niezależny.

2.1.2. Realizacja projektu „Równe traktowanie standardem dobrego rządzenia”, finansowanego ze środków EFS PO KL

Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania prowadzi prace wdrożeniowe nad ogólnopolskim projektem „Równe traktowanie standardem dobrego rządzenia”.

Projekt będzie realizowany przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów jako beneficjenta systemowego projektów realizowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 5.1. – Wzmocnienie potencjału administracji rządowej, Priorytet V – Dobre rządzenie.

Głównym celem projektu jest utworzenie stałego, spójnego i efektywnego systemu przeciwdziałania dyskryminacji w szczególności ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię i wyznanie, poglądy polityczne, wiek, orientację seksualną, stan cywilny oraz rodzinny, poprzez wzmocnienie potencjału i zdolności jednostek administracji rządowej w zakresie prowadzenia polityki na rzecz równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji oraz opracowywanie i wdrażanie programów, strategii i kampanii o zasięgu ogólnopolskim i regionalnym – od etapu projektowania po ewaluację.

Cele szczegółowe projektu:

- 1) opracowanie Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania;
- 2) powołanie sieci Koordynatorów ds. Równego Traktowania;
- 3) podniesienie jakości usług publicznych, poprzez podniesienie kompetencji kadr administracji rządowej.

Cele te zostaną zrealizowane poprzez szkolenia administracji rządowej w celu podniesienia świadomości i wiedzy z zakresu prawa międzynarodowego i polskiego związanego z zasadą równego traktowania i przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji.

W ramach projektu będą prowadzone następujące działania diagnostyczno-badawcze:

- opracowanie założeń badania oceniającego zgodność prowadzonej polityki z zasadą równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji;
- przeprowadzenie badania oceniającego zgodność prowadzonej polityki z zasadą równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji w 85 wybranych instytucjach rządowych;
- opracowanie raportu z badania;

oraz działania metodyczno-edukacyjne:

- przygotowanie i przeprowadzenie badań potrzeb szkoleniowych w instytucjach centralnych, związanych z działaniami na rzecz równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji;
- opracowanie programu szkoleniowego dla administracji publicznej w zakresie wdrażania polityki równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji;

- przeprowadzenie szkoleń w 85 instytucjach rządowych;
- przeprowadzenie 20 seminariów na temat polityki równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji pod tytułem: Rząd równych szans – administracja przeciw dyskryminacji.

2.1.3. Krajowy program przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i związanej z nimi nietolerancji

W dniu 7 maja 2010 roku Rada Ministrów przyjęła *Sprawozdanie z realizacji Krajowego programu przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i związanej z nimi nietolerancji za lata 2004-2009*. Sprawozdanie sporządzone było przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania (koordynatora programu) na podstawie informacji przekazanych przez instytucje realizujące Program.

Prezes Rady Ministrów w dniu 29 października 2009 roku podjął decyzję o kontynuacji *Krajowego programu przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i związanej z nimi nietolerancji* w latach 2010-2013. Trwają prace nad przygotowaniem działań stanowiących kontynuację programu. Zgodnie z rekomendacjami zawartymi w sprawozdaniu z poprzedniej edycji Programu planowane jest określenie katalogu stałych zadań, cyklicznie ocenianych i modyfikowanych na podstawie ewaluacji. W celu zapewnienia koordynacji i oceny tych działań planowane jest utworzenie Rady do spraw Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i związanej z nimi Nietolerancji – organu opiniotwórczo-doradczego Rady Ministrów.

2.2. Sprawy wpływające do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania

Większość interwencji w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na rasę, pochodzenie etniczne i narodowość obejmowała reakcje Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania na doniesienia medialne lub sygnały przekazane przez organizacje pozarządowe – w tym stowarzyszenia mniejszości narodowych i etnicznych, jak również indywidualne prośby o pomoc kierowane do Pełnomocnika.

Część spraw podjęto do prowadzenia, a w części wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania. Część spraw Pełnomocnik, działając na podstawie §3 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania z dnia 22 kwietnia 2008 r., przekazał do rozpatrzenia organom, do których kompetencji należało podjęcie działań lub udzielenie informacji, żądając od organu przesłania stosownych wyjaśnień w danej sprawie.

W okresie od 22 kwietnia 2008 roku do 30 kwietnia 2010 roku Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania podjął 402 sprawy – 62 z nich (ok. 15%) dotyczyło dyskryminacji ze względu na rasę, pochodzenie etniczne i narodowość.

Szereg spraw wpływających do Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania dotyczyło działań instytucji państwowych lub publicznych w stosunku do mniejszości narodowych i etnicznych, które w przeświadczeniu interweniujących nosiły znamiona dyskryminacji. Wiele z nich dotyczyło zagadnień, których charakter wymaga szeroko zakrojonych i rozłożonych w czasie działań wielu partnerów. Przykładem może być sposób prezentowania tematyki mniejszości narodowych i etnicznych oraz cudzoziemców w mediach. W takich sprawach prowadzone są rozmowy robocze i konsultacje.

2.2.1. Sprawy romskie podjęte przez Pełnomocnika

Sprawy romskie stanowiły bardzo niewielki procent podejmowanych interwencji. W okresie od 1 kwietnia 2008 do 30 kwietnia 2010 roku Pełnomocnik podjął 7 takich spraw (ok. 2% wszystkich spraw).

Jedną z nich została zasygnalizowana w czasie posiedzenia Zespołu ds. Romskich Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych w dniu 16 czerwca 2009 roku. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania został poproszony o interwencję sprawie podania w „Gazecie Lubuskiej” narodowości (romskiej) domniemyanych uczestników zajęcia o charakterze chuligańskim, które miało miejsce w Gorzowie Wielkopolskim. Zgłaszający problem Romowie poinformowali pismem z 13 sierpnia 2009 roku, że po wystąpieniu Pełnomocnika gazeta zaniechała nagannej praktyki.

Pozostałe sprawy dotyczyły nieprawidłowości w działaniach instytucji publicznych, w tym związanych z procedurami przydzielania dotacji (zarzuty odnośnie dyskryminacji na tle rasowym, narodowym i etnicznym podnoszone w tych skargach nie zostały potwierdzone) oraz funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.